

10. 6. 2018 - Zpátky ke ztišení

1. čtení: 1Kr 19, 1-15

Píseň: 440 - Ozvi se, Pane můj

Základ kázání: Jk 1, 14-22

Kázání: Milé sestry, milí bratři v Kristu,

minulý týden jsme s Jakubem přijali stoické učení o lidské svobodě přijímat události kolem nás i v nás svobodně. Tedy že člověk je svoboděn i zlé přijímat jako dobré. Stejně jako přijímat dobré jako zlé.

Spolu s Jakubem jsme toto učení také překročili. Přeci jen jsou události a dění, která nejsou neutrální. Jsou události dobré, jsou dění zlá. A Jakub vymezil velmi jasně: Zlo začíná tam, kde začíná hřích. Teprve hřích, tedy vzpoura proti Bohu, je zlo. Proto mi ho nemůže nikdy nikdo udělat zvenčí - vždy se člověk nakonec rozhoduje, čemu dá přednost. Zda vlastním dojmům, pocitům, úhlům pohledu - epithymiím - nebo Boží vůli.

Protože teprve když tato přání, tyto epithymie začnu uskutečňovat, končí akademická diskuse a začíná hřích. Začíná zlo. Začíná kauzalita hříchu. Přání musí počít, samo o sobě nepůsobí ve vnějším světě nic. Teprve když přání a touha "dostanou zelenou," zrodí se hřích. Že ne každé přání je negativní, o tom jsem také mluvil již minulý týden.

Na začátku tedy člověk ještě má rozhodující slovo. A když je řekne špatně, když se rozhodne jednat ne v souladu s Boží vůli ale jinak, ztrácí na počaté dění velmi rychle vliv. A to i kdyby se míjel s Boží vůli jen kvůli své nevědomosti, nepoučenosti nebo zaslepenosti.

Profesor Pokorný používá výstižné přirovnání, že hřích je něco jako pomluva. Pomluva také na začátku závisí na člověku - zda ji vypustí do světa. A celkem snadno může pomluvě „nedat zelenou.“ Ale jakmile ji vypustí, tak pomluva už si běží svou cestou. Obvykle zcela odlišnou, než jakou autor zamýšlel. Není nijak výjimečné, když se pomluva obrátí proti němu samému. A ten, i kdyby nevím jak

litoval, i kdyby mu bylo odpuštěno, i kdyby se smířil s těmi, kterým ublížil, nemůže odstranit z povrchu zemského, co na něj vypustil. Trefně jsme o tom slyšeli minulou neděli první příběh o člověku v Písmu: Příběh muže a ženy v zahradě Gn 3.

Tak i Jakub odpovídá na otázku, „odkud zlo“: Ze začátku si na něj stačí lidé sami. Jenže posléze už na něj nestačí vůbec.

Proto je pro člověka propast mezi člověkem a Bohem tak nepřekročitelná. Proto moudrý člověk vždy znovu zírá s otevřenými ústy na Boha, který tuto propast, čertvíproč, znovu a znovu překračuje. A přináší dobro. Právě dobro. Pouze dobro. Ačkoli i Boží dobro ve své svobodě vidí člověk často jinak. Ke své smůle.

Přesto tak Bůh činí. Protože se mu zachtělo. Ekumenický překlad je diplomatický („rozhodl se“), kralický raději přesný: Protože Bůh chtěl. Hospodin nikdy nemusel tuto propast překračovat. Nikdy znovu k tomu v budoucnu není povinován. Ničím a nikým. A přesto to chce dělat. A dělá. Ba dokonce slíbil, že to dělat bude.

I dále je ekumenický překlad hlavně diplomatický. A kralický raději přesný: Bůh zplodil svět i člověka slovem pravdy. Žádný člověk „se“ nezplodil. Ani biologicky a historicky, natožpak duchovně. Žádný zvrtný tvar Jakub nepoužil. Natožpak „znovu.“ Ale i křesťané dají snadno na pohodlné a populistické, než pravdivé, ačkoli troufalé. Tak i při překládání Písma. I při porozumění Písmu nebo Bohu.

A četšina tomu napomáhá. Říkáváme „narodil jsem se.“ Jakoby to byla nějaká moje zásluha. Podobně také děti „máme,“ tedy vlastníme (!). Nikoli, že je vychováváme nebo žijeme s nimi nebo cokoli jiného. Už jazyk je zasažen člověkem již nekontrolovatelným hříchem. Jiné jazyky, zejména neslovanské, obvykle pasivně: I was born. Byl jsem narozen. Pasivně. Pravdivě. Nelíbivě. Ale pravdivě.

Bůh nás tedy přivedl na svět. Učinil tak svým slovem (v. 18). Ba celý svět uvedl v existenci svým slovem. Jestliže tedy máme jakousi zástupnou roli prvotiny stvoření (protože v pořadí jsme poslední), pak ji máme díky Božímu slovu pravdy, kterým nás zplodil. Tak bychom měli ono slovo pravdy hledat a držet se ho. Ačkoli to znamená kritizovat i biblické překlady. Ba dokonce kritizovat v první řadě a zejména sám sebe.

Proto má být „každý člověk rychlý ke slyšení, ale pomalý k mluvení a hněvu. Lidským hněvem neprosadíš spravedlnost Boží.“ Zato lidskou velice - i s následky, které k lidské spravedlnosti patří.

Když nás i svět přivedlo v existenci Boží slovo, a my jsme pouze pasivní příjemci této milosti, na níž se není možné podílet, pak Boží věc neprosadíme tím, že budeme křičet a vztekat se, že máme pravdu. Respektive že *náš* Bůh má pravdu. A že já prosadím jeho spravedlnost. Ačkoli jde ve skutečnosti o spravedlnost mou vlastní.

Přiměřeným postojem je, že tomuto slovu člověk tiše naslouchá. Kdo křičí, u toho je zřejmé, že příliš nenaslouchá. Ani neposlouchá. Ba dokonce ani neslyší. A často ani naslouchat ani poslouchat nechce. Křičet o Bohu, křičet pravdu Boží nebo jiné, a poslouchat, co Bůh říká, jsou dvě dost odlišné věci. A obvykle je nejde skloubit. Možná proto Hospodin v Písmu na nikoho nekřičí ani neřve... a v nejkřizovější chvíli hovoří tichým, temným hlasem. A nebo mlčí.

Tak může být Jakub překvapivě aktuální. Třeba i do dnes oblíbených úvah o střetu civilizací mezi tzv. křesťanským a tzv. muslimským světem. Ačkoli upřímně praktikujících křesťanů i muslimů je v obou civilizacích i církvích malý zlomek. Zřejmě také proto každá strana cítí, že mají jakousi *svou* pravdu. Kterou je často potřeba pořvát a skandovat a ohánět se jí. Ale kdyby obě strany byly pomalejší ke křiku a hněvu, byly by rychlejší k naslouchání. A nebylo by vůbec třeba o nějakém střetu mluvit.

A tím vůbec, pro začátek, nemyslím naslouchání sobě navzájem. Pro začátek by stačilo, kdyby každý naslouchal tomu slovu, které zrodilo každého člověka. Také mě. A které tak činí vždy dobře a štědře.

Jakub totiž píše svůj dopis do podobného střetu: Mezi žido-křesťanskou diasporou (rozptýlením) a většinovým světem. Do střetu, z něhož vyplývají mnohé těžkosti, nespravedlnosti a neporozumění života všedního i nevšedního. Jednou možností je brát všechny tyto rány s pocitem křivdy (proč zrovna já/my?). Ba dokonce může člověk prožít celý život s pocitem permanentní ukřivdění. Od Boha i lidí. Takoví lidé jsou. A je na to dost smutný pohled. A hlavně je to smutný život. A bohužel jich není nijak málo.

Bible, protože Bůh, však vždy nabízí další možnosti. Alternativy: Ano, je něco jako nespravedlnosti v životě. Ale Boží spravedlnost

neprosadíš tím, že se budeš vztekat, pokřikovat nebo pomlouvat. Řešením je, že se vrátíš ke kořenům. Že budeš hledat slovo, které stvořilo tebe, jeho i je. Že podnikneš jakousi cestu k počátkům - ke slovu, které tě může podržet, protože vše stvořilo.

Ke slovu, které je vlastně hrozně blízko - zaseto v nás. Ne ve mně. Nýbrž v množném čísle - potřebuji k jeho slyšení druhé lidi hledající stejné slovo. Potřebuji k tomuto hledání také Boha. Člověk se nemusí ukřičeně dovolávat Boží spravedlnosti. Ba naopak. Má-li Hospodinovo poselství lidský tvor pochopit, musí se ztišit. Mlčet. A naslouchat.

Jen tak lze vůbec zaznamenat hořčičné zrnko, které má moc uzdravit duši od pocitu ukřivdění. Zejména neoprávněného pocitu ukřivdění. Ale i od oprávněného.

Dokáže také zachránit život, když člověk nebo skupina nemají sami o sobě sílu pokračovat dál.

Ba dokonce dokáže i spasit. V případě, že biologický život již zachránit nelze.

A všechno je to o jednom něčem, co Bůh vyslovil. Co mnoho lidí ani v kostelech vlastně moc nezajímá: Boží slovo. Protože je nejprve potřeba se ztišit vnějšně i vnitřně, aby ho člověk nepřekřičel.

Amen.

(Slyšeli jsme další rozvedený výklad doc. Jiřího Mrázka, vedoucího katedry Nového zákona ETF UK)

Píseň: 100 – Pánu všichni prozpěvujte